

Brussel, Antwerpen - 8 maart 2016

Geacht volksvertegenwoordiger,

Betreft: Bezorgdheden omtrent Samenwerkingsverdrag met Marokko en de strijd tegen foltering

Op 25 februari jl. stemde de Commissie voor Buitenlandse Betrekkingen met quasi-unanimititeit in met het Wetsontwerp houdende instemming met het Samenwerkingsverdrag tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van het Koninkrijk Marokko inzake de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en het terrorisme¹ (verder: het Verdrag).

Amnesty International en de Ligue des Droits de l'Homme zijn bezorgd over een aantal aspecten van het verdrag. Hieronder vindt u onze bemerkingen – voornamelijk met betrekking tot het artikel 12 van het Verdrag, een sleutelartikel wat de bescherming van mensenrechten betreft.

Artikel 12, §1 bepaalt namelijk dat “Elke Verdragsluitende Partij weigert bijstand indien het verlenen van bijstand de soevereiniteit, de veiligheid, de openbare orde of andere essentiële staatsbelangen zou kunnen bedreigen of indien blijkt dat de bijstand strijdig is met de op haar grondgebied vigerende wettelijke bepalingen.”

Er staat een verwarrende fout in de Franstalige versie van de memorie van toelichting. De toelichting bij artikel 12 stelt namelijk dat elk van de partijen “peut refuser l’assistance”. Dit terwijl zowel de tekst van het ontwerpverdrag zelf (“weigert bijstand” of “refuse l’assistance”) als de Nederlandstalige toelichting (“bijstand altijd geweigerd moet worden”) die weigering geenszins optioneel laten. Het verdient aanbeveling de Franse versie van de toelichting aan te passen en in overeenstemming te brengen met het Verdrag.

Meer fundamenteel verduidelijkt de toelichting dat artikel 12 ook slaat op “de situaties waarin de samenwerking een schending van de fundamentele rechten met zich mee dreigt te brengen, met inbegrip van het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling.” Het is te betreuren dat deze explicitering niet aldus in het Verdrag werd opgenomen.

Zoals u weet, rapporteerden Amnesty International, FIDH en talloze andere organisaties, VN-experts en VN-organen over foltering in Marokko. De omvang van het probleem heeft reeds

---

¹ Op 25 februari jl. in de Commissie voor Buitenlandse Betrekkingen aangenomen (DOC 54 1646/001).

meermaals geleid tot problemen die rechtstreekse repercussies hadden voor België en Belgische onderdanen.²

Het meest emblematische geval is allicht de situatie van Ali Aarrass. Dit slachtoffer van foltering met Belgische en Marokkaanse nationaliteit wordt sinds 2010 gevangengehouden voor aan terrorisme gerelateerde feiten, na veroordeling op basis van verklaringen die onder foltering werden afgelegd. De toenmalige speciale VN-rapporteur over foltering, Juan Méndez, kon hem bezoeken en moest vaststellen dat de sporen op de heer Aarrass' lichaam "duidelijk in overeenstemming zijn met de aantijgingen van de heer Aarass."³ De Werkgroep arbitraire detentie van de VN kwam tot de conclusie dat de heer Aarrass willekeurig wordt vastgehouden na een veroordeling louter op basis van verklaringen die onder foltering werden afgelegd. De Werkgroep vraagt de onmiddellijke vrijlating van de heer Aarrass.⁴

Daarnaast is het van belang eraan te herinneren dat België minstens twee keer door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens werd in het ongelijk gesteld in verband met het gebruik van foltering in Marokko. In de zaak *El-Haski tegen België*⁵ oordeelde het Hof dat België haar verplichtingen inzake artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) niet was nagekomen omdat bewijsmateriaal was gebruikt waarvan een reëel risico bestaat dat het in Marokko werd bekomen door behandeling in strijd met artikel 3 van het EVRM (= het verbod op foltering en andere mishandeling).

Ondanks de veroordeling in de zaak *El Haski* en oproepen van zowel Amnesty International als het VN Comité tegen Foltering, blijven de regels over het weren van gegevens die door foltering werden verkregen ongewijzigd. Er werd in 2013 wel een aanpassing van de Strafproceduurewet⁶ ingevoerd maar die wijzigden niets aan de behandeling van dergelijke informatie. Een expliciete verwijzing naar foltering of andere mishandeling als absolute nietigheidsgrond blijft onbestaand. In 2015 werd België opnieuw veroordeeld door het EHRM in een zaak die met foltering in Marokko te maken had. In de zaak *Ouabour tegen België*⁷ oordeelde het Hof dat de beslissing om de heer Ouabour uit te leveren aan Marokko een schending van artikel 3 van het EVRM zou vormen gezien het aanhoudend gebruik van foltering in Marokko, in het bijzonder voor personen die worden vervolgd voor aan terrorisme gerelateerde feiten.

Gezien de bovenstaande voorbeelden en gezien België nog steeds de aanbevelingen van het VN-Comité tegen foltering niet inwilligde om foltering expliciet in de wet op te nemen als nietigheidsgrond, roepen Amnesty International en de Ligue des Droits de l'Homme de Volksvertegenwoordigers op om enerzijds te zorgen dat dergelijke wetswijziging spoedig wordt genomen en anderzijds er op toe te zien dat bij de ratificatie van dit verdrag expliciet wordt gewezen dat België geen deel wil in informatie-uitwisseling als die informatie het product is van foltering of ertoe zou kunnen bijdragen.

---

² Bijvoorbeeld : Amnesty International, *Shadow of Impunity: Torture in Morocco and Western Sahara*, 19 May 2015, MDE 29/001/2015, *Rapport du Rapporteur spécial sur la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, Juan E. Méndez - Mission au Maroc*. A/HRC/22/53/Add.2. 30 avril 2013.

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/134/95/PDF/G1313495.pdf?OpenElement> en *Observations finales du Comité contre la torture des Nations unies*. CAT/C/MAR/CO/4. 21 décembre 2011. http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/C/MAR/CO/4&Lang=En

³ Conclusies van de Speciale rapporteur na zijn bezoek aan Ali Aarrass in 2012: [https://spdb.ohchr.org/hrdb/23rd/public_-_AL_Maroc_04.12.12_\(11.2012\).pdf](https://spdb.ohchr.org/hrdb/23rd/public_-_AL_Maroc_04.12.12_(11.2012).pdf)

⁴ *Avis No 25/2013 (Maroc) adopté par le Groupe de travail sur la détention arbitraire à sa soixante-septième session (26-30 août 2013)*. A/HRC/WGAD/2013/25. 14 janvier 2014. Paragraphes 34-35.

⁵ Cour européenne des droits de l'homme, *El Haski c. Belgique* (requête n° 649/08), 25 septembre 2012. <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-113336>

⁶ Voir la loi du 24 octobre 2013 modifiant le Code de procédure pénale en ce qui concerne la nullité d'un élément de preuve obtenue irrégulièrement.

⁷ Cour européenne des droits de l'homme, *Ouabour c. Belgique* (requête n° 26417/10), 2 juin 2015. Paragraphe 79. <http://www.refworld.org/pdfid/556ea41f4.pdf>

België moet alle mogelijke maatregelen nemen om te voorkomen dat de uitvoering van dit Verdrag op welke manier ook bijdraagt tot het gebruik van foltering of andere mishandeling in Marokko. *A fortiori* moet België zich ervoor hoeden impliciete gedoogsteun te bieden aan de misdadige praktijk. Zonder actie en volgehouden aandacht dreigen de mensenrechtenschendingen die in de eerder aangehaalde voorbeelden werden beschreven zich te herhalen of nog langer aan te slepen.

De onderschrijvende organisaties oordelen dat in het licht van het bovenstaande de juridische garanties uit het Verdrag onvoldoende robuust zijn en dringen er daarom op aan op bij de ratificatie een geschreven verklaring te voegen in verband met de interpretatie van artikel 12 van het Verdrag, als volgt:

“Het Koninkrijk België zal bijstand weigeren wanneer er een reëel risico bestaat dat de bijstand een gevolg is van of een bijdrage zou leveren tot een schending van het artikel 3 van het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens of een praktijk in tegenspraak met de verplichtingen die voortvloeien uit het VN Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling.”

Geen enkele internationale samenwerking mag België ertoe brengen direct of indirect bij te dragen tot het gebruik van foltering of andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing.”

Amnesty International en de Ligue des Droits de l’Homme hopen dat u zich tijdens de plenaire behandeling van het ontwerp tot instemmingswet zult uitspreken over deze bekommernissen en voor een dergelijke verklaring zult ijveren.

Hoogachtend,

Han Verleyen
Directeur a.i.
Amnesty Int.
Vlaanderen

François Graas
Voorzitter
Amnesty Int.
België

Alexis Deswaef
Voorzitter
Ligue Des Droits
de l’Homme